

Dellos datos sobre'l perru mastín (I) en La última (18) La Voz de Lena

Xurde Fernández

Asturies (ye un llugar de viesques, enllenu de fieres monteses, bardones, llobos, llobos cervales, raposos y otros fieres que dafechu dañaben el ganáu, tanto l'armentíu, como la reciella, como les besties. Pa guardar a ésti, desque esiste'l pastoríu, dende bien antiguo, los pueblos pastores tuvieron que facese a la fuerza con un tipu perros que los ayudaren na so defensa. Asina surdió, ente otros más, un tipu perru de guarda pal ganáu y la casería, al que pertenez el nuesu mastín.

L'etnógrafu Gausón Fernande Gutierri fala d'esti perru nel artículu “Etnografía del perru mastín n'Asturies” asoleyáu nel numberu 29 de la revista *Asturies. Memoria encesa d'un país* qu'asoleya la Fundación Belenos.

El perru mástín “ta arramáu per toa Eurasia, asina ye qu'atopamos perros más o menos asemeyaos al nuesu per toa esta fastera... El perru, según postreros estudios fechos por científicos daneses sobre l'ADN mitocondrial de 1.500 perros d'estremaes races, tendría'l so aniciu fai unos 16.000 años na China... surdió a partir d'estremaos exemplares de llobos asiáticos”. De la hestoria d'esti perru y de la so presencia n'Asturies fala Gausón Fernande Gutierri, miembru de la Fundación Belenos, nun artículu qu'apaez nel numberu 29 de la revista *Asturies. Memoria encesa d'un país*.

De primeres “los perros sedrien domesticaos pa comelos, fechu que na península ibérica principiaría a desdexase na Edá del Fierro. Tamién ye na península Ibérica, nel pasu de la Edá del Fierro I a la Edá del Fierro II y nel ámbitu meseteñu, onde anicien los primeros exemplares de perros macromorfos (perros grandonos), venceyaos al mundiu celtibéricu y que podemos venceyar cola guarda del pobláu, del ganáu y quiciabes tamién como perros de guerra en dellos xacimientos. Nel xacimientu de La Campa Torres (Xixón) un de los pocos asturianos con estudiu arqueofaunísticu, apaecen perros nel estratu de los siglos II a I, del grandor del setter d'anguaño (57-68 cm a la cruz) que se venceyen con perros de guarda de ganáu”.

N'Asturies, la tradición d'aquellos primeros perros ganaderos siguió colos sos descendientes conocíos como'l “*cuscu*”, de Colunga, el “*perru l'osu*” (Fresnéu-Llanes), el “*pirru las vacas*” Ayer, Quirós..., el “*pirru la mayá*”, Turón , el “*perru les cabres*” o'l “*perru pastor*” de Casu... Non tolos perros qu'entraben nestes denominaciones yeren mastinos, pero sí tolos mastinos entraben nestes denominaciones y yeren la mayoría. Y sobre manera nes villes y ciudaes ye onde más s'usó'l términu mastín yá que, dende la metá del sieglu XIX, el mastín yera tanto o más, un perru de guarda de quintanes, cases, finques rurales y de recréu, d'almacenes (de madera, de vinu, de carbón...) y talleres, qu'un perru pastor de guarda de ganáu.

N'Asturies la presencia del perru mastín ye mui antigua. Persabemos que “siempre tuvieron abiertos al cruce con perros vinientes de la treshumancia de les merines, yá viemos cómo los nuevos puertos siempre foron un puntu d'alcuentru ente los pastores de les merines y los nuevos vaqueros asturianos que subíen col so ganáu. Tamién a estos pastores se-yos arrendaben puertos y mayaes allegaes. Asina los vaqueros de L.lena, dexáben-yos a los de Rubléu (Lleón), que los pastores de merines a los que-yos arrendaben

los sos puertos allegaos, pudieren pasar coles merines a los puertos de La Val.lota y Cuayos, desque ellos baxaben del puertu, asina éstos taben ellí fasta que colaben a iverñar a Estremadura. A cambiu pel veranu cuando éstos (los asturianos) subíen, los de Rubléu nun protestaben cuando les vaques de L.lena pasaben pa los sos pastos”.

La mayor parte de los mastinos asturianos yeren de pequeños propietarios o de propiedá mancomunada, lo que torgaba'l poder facer unu mesmu una bona escoyeta pa sementales de los perros más ganaderos (eso anque nun mesmu puelu hubiere mastinos abondo), lo que nun pasaba colos grandes propietarios de merines, que si tenemos en cuenta qu'en dalgún manual recomendábase un mastín cada cien oveyes, teniendo en cuenta que hebo propietarios con una *cabañá* de fasta 50.000, teníen munchu material onde escoyer.

Sábese que los ganaderos “del vieyu “conceyón” de L.lena, güei conceyos de L.lena (de Suso) y Mieres (L.lena de Yuso) en parte yá comentáu, que subíen col so ganáu a los sos puertos rayantes colos de La Tercia, L.luna y Babia de Lleón, colo que los sos mastinos taríen cruzaos en parte colos d'éstos, y éstos colos extremeños y manchegos, ente otros, que veníen a los sos pastos, y lo mesmo pasaría n'Ayer, Quirós, Teberga, Somiedu, Cangas, Ponga, Casu y tolos otros puertos”.

Col decayer primero de llobos cervales, y dempués de bardones y llobos, y sobre too pola guerra civil y la fame de la posguerra, yá que la ceba d'estos perros yera percostosa pa la economía familiar; en daqué casu los propios amos con tol dolor del so corazón allegaron a matar los sos mastinos al ser un gastu que yá nun podíen mantener, “*nun podíen tener mastinos viviendo a la sopa tonta*”, pero ensin escaecer, más sero, el fenómenu de la estricnina, qu'en dellos sitios mandó pal otru barriu dafechu tolos perros; la xente dexaba carne envenenao en cualesquier sitiú, ensin cudiáu dengún. Too esto fexo que'l mastín dexare de tener razón de ser y la cultura del perru mastín allegó na mayor parte d'Asturies al so cuasi total desanicu.

por Xurde Fernández